

28.11.22р. 25гр. укр. літ.

Доброго дня! Тема уроку. Урок літератури рідного краю.
Письменники рідного краю

Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою:
moshev2020@icloud.com

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

План

- 1 Життєпис
  - 1.1 Ранні роки
  - 1.2 Шістдесятництво
  - 1.3 Нове століття
- 2 Родина
- 3 Відзнаки
- 4 Переклади
- 5 Твори
  - 5.1 Список видань (хронологічно)
  - 5.2 Список видань (за типом)
    - 5.2.1 Романи
    - 5.2.2 Поєми
    - 5.2.3 Поезії
  - 5.3 Кіносценарії
- 6 Публіцистика
- 7 Театральні постанови за творами
- 8 Екранізації творів

Ліна Василівна Костенко

(нар. [19 березня 1930](#), [Ржищів](#), [Київська округа](#), [Українська СРР](#)) — українська письменниця, поетеса-[шістдесятниця](#).
Лауреатка [Шевченківської премії](#) (1987), [Премії Антоновичів](#) (1989).

У радянські часи брала активну участь у [дисидентському русі](#), за що була надовго виключена з [літературного процесу](#).
Авторка [поетичних збірок](#) «Над берегами вічної ріки» ([1977](#)), «Неповторність» ([1980](#)), «Сад нетанучих скульптур» ([1987](#)), роману у віршах [«Маруся Чурай»](#) ([1979](#), [Шевченківська премія 1987](#)), поеми «Берестечко»

([1999](#), [2010](#)). [2010](#) року опублікувала перший прозовий роман [«Записки українського самашедшого»](#), що став одним із лідерів продажу серед українських книжок у 2011 році.

Почесний професор [Києво-Могилянської академії](#), почесний доктор [Львівського](#) та [Чернівецького університетів](#).

Відмовилася від звання [Героя України](#). У сучасній українській традиції входить до переліку найвідоміших жінок давньої та сучасної.

Життєпис

Ранні роки

Народилася у родині вчителів.

[1936](#) року родина переїхала із [Ржищева](#) до [Києва](#). З 1937 до 1941 рр. навчалася у школі № 100, що містилася в робітничому селищі на [Трухановому острові](#), де на той час жила родина. Школу було спалено 1943 року разом із усім селищем. Цьому присвячено вірш «Я виросла у Київській Венеції».

Ліна Костенко, [1948](#) рік

Після закінчення середньої школи № 123 на [Куренівці](#) навчалася в [Київському педагогічному інституті](#), а згодом — у [Московському літературному інституті імені О. М. Горького](#), який закінчила [1956](#) року.

Шістдесятництво

Була однією з перших і найпримітніших у плеяді молодих українських поетів, що виступили на межі 1950—1960-х років. Період так званих [«шістдесятників»](#) створив новітні стилі в українській літературі, змусив творити щось нове, атипове, щось авангардне, але, як і завше, безжальне та максимально критичне щодо влади та тодішнього режиму.

Збірки її віршів «Проміння землі» ([1957](#)) та «Вітрила» ([1958](#)) викликали інтерес читача й критики, а збірка «Мандрівки серця» ([1961](#)) не лише закріпила успіх, а й засвідчила справжню творчу зрілість поетеси, поставила її ім'я поміж визначних майстрів української поезії.

На початку 1960-х брала участь у літературних вечорах київського [Клубу творчої молоді](#). Починаючи з [1961](#), її піддавали критиці за [«аполітичність»](#), був знятий із плану знімання фільм за сценарієм Л. Костенко «Дорогою вітрів».

[8 квітня 1963](#) року на ідеологічній нараді секретар [ЦК КПУ](#) з [ідеології А. Скаба](#) заявив: «Формалістичні викрутаси зі словом неминуче призводять до викривлення і затемнення ідейно-художнього змісту твору. А що справа саме така, свідчать деякі твори молодих поетів [М. Вінграновського](#), [І. Драча](#), Л. Костенко». Це був сигнал до погрому покоління шістдесятників.

1963 — зняли з друку книжку віршів Л. Костенко «Зоряний інтеграл», книжку «Княжа гора» зняли з верстки.

У ці роки вірші Л. Костенко публікували журнали в Чехословаччині, газети в Польщі, і лише зрідка — в Україні. Її вірші ходили в «самвидаві».

1965 — Л. Костенко підписала лист-протест проти арештів української інтелігенції. Була присутня на суді над М. Осадчим і М. Зваричевською у Львові. Під час суду над братами Горинями кинула їм квіти. Разом із І. Драчем звернулася до редакції журналу «Жовтень» (тепер «Дзвін») і до львівських письменників з пропозицією виступити на захист заарештованих. Письменники не зважилися на протест, але подали в суд клопотання з проханням передати на поруки Б. Гориня як наймолодшого з заарештованих. Усе це не вплинуло на перебіг судів, але мало величезне моральне значення.

Травень 1966 — у Спілці письменників України, де таврували «націоналістичних відщепенців», частина молоді влаштувала овацію Л. Костенко, яка відстоювала свої позиції і захищала І. Світличного, О. Заливаха, М. Косіва і Б. Гориня.

1968 — написала листи на захист В. Чорновола у відповідь на наклеп на нього в газеті «Літературна Україна». Після цього ім'я Л. Костенко в радянській пресі довгі роки не згадувалося. Вона працювала «в шухляду».

1973 — потрапила до «чорних списків», складених секретарем ЦК КПУ із ідеології В. Маланчуком. Лише 1977 року, після відходу В. Маланчука, вийшла збірка віршів «Над берегами вічної ріки», а 1979-го, за спеціальною постановою Президії СПУ, — історичний роман у віршах «Маруся Чурай», що пролежав без руху 6 років. За нього поетеса 1987 року була удостоєна Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка.

Перу Л. Костенко також належать збірки поезій «Неповторність» (1980) і «Сад нетанучих скульптур» (1987), збірка віршів для дітей «Бузиновий цар» (1987).

Нове століття

Поема «Берестечко» з ілюстраціями Георгія Якутовича, видана видавництвом «Либідь» 2010 року, мала загальний тираж 14 тис. примірників, а збірка «Гіацинтове сонце», впорядкована Ольгою Богомолець, розійшлася тиражем 5 тис. прим.; на додруковування додаткового тиражу, за словами директора видавництва Олени Бойко, упорядниці згоди не дала.

2010 року вийшов перший роман Л. Костенко — «Записки українського самашедшого». Роман викликав великий ажіотаж і тимчасову його нестачу в книгарнях, що привело до появи піратських передруків. Станом на червень 2011 року загальний офіційний тираж роману становив 80 тисяч.

У січні 2011 року Ліна вирушила у тур-презентацію свого першого роману. Презентації відбулися в Києві, Рівному та Харкові, усюди були аншлаги, проте не всі охочі змогли туди потрапити, оскільки вже не було місця у залах. Але 9 лютого письменниця перервала свій тур через особисту образу.

Каталізатором такого рішення письменниці стали провокативні інсинуації деяких львівських письменників, журналістів та діячів театру — написано в офіційній заяві видавництва [«А-ба-ба-га-ла-ма-га»](#)

Зустрічі письменниці з читачами Кривого Рогу та Острога були відкладені на невизначений термін, а львівські зустрічі — скасовані.

У лютому [2011](#) року вийшла поетична збірка Ліни Костенко «Річка [Геракліта](#)», куди ввійшли раніше написані вірші та 50 нових поезій, а через рік, у 2012 році, у видавництві [«А-ба-ба-га-ла-ма-га»](#) вийшла поетична збірка «Триста поезій. Вибране».

9 квітня [2012](#) року, у день народження [Шарля Бодлера](#), відбулася презентація монографії про Ліну Костенко «Є поети для епох» авторства [Івана Дзюби](#). Книга надрукована видавництвом «Либідь».

У липні [2018](#) року підтримала відкритий лист українських діячів культури до ув'язненого у Росії українського режисера [Олега Сенцова](#).

Родина

Чоловіки:

- [Єжи-Ян Пахльовський](#) (1930—2012), [польський письменник](#), однокурсник Костенко під час навчання у [Московському літературному інституті імені О. М. Горького](#)
- [Цвіркунов Василь Васильович](#) (1917—2000), керівник Київської кіностудії імені Довженка 1960-х років

Діти:

- [Пахльовська Оксана Єжи-Янівна](#) (народилась 18 вересня 1956 року), [професор](#), [письменниця](#), викладає українську мову та літературу у [Римському університеті ла Сап'єнца](#)
- Цвіркунов Василь Васильович-молодший (народився 28 травня 1969 року), [програміст](#)

Відзнаки

Ліна Костенко на першій шпальті газети [«Культура і життя»](#)

- Почесний професор [Національного університету «Києво-Могилянська академія»](#).
- Почесний доктор [Львівського національного університету](#).
- Почесний доктор [Чернівецького національного університету](#) (2002).
- Лауреат [Державної премії ім. Тараса Шевченка](#) (1987, за роман [«Маруся Чурай»](#) і збірку «Неповторність»)
- Лауреат Премії Антоновичів (1989, за «Сад нетанучих скульптур»)
- Лауреат Міжнародної літературно-мистецької премії ім. О. Теліги ([2000](#)).

- Нагороджена [Почесною відзнакою Президента України](#) (1992) і [Орденм князя Ярослава Мудрого V ступеня](#) (березень 2000).
- Відмовилася від звання [Героя України](#), відповівши: «Політичної [біжутерії](#) не ношу!» Відзнака [«Золотий письменник України»](#), 201².
- У листопаді 2013 року [УГКЦ](#) нагородила Ліну Костенко, [Редлиха Шимона](#) та [Зеновію Кушпету](#) третьою щорічною відзнакою імені блаженного священномученика [Омеяна Ковча](#).
- У 2015 році мала планета Сонячної системи № 290127 отримала назву [Лінакостенко](#).

Переклади

Твори Костенко перекладено англійською, польською, білоруською, естонською, [ерзянською](#), італійською, німецькою, словацькою та французькою мовами. Зокрема, її вірші на польську перекладали [Флоріан Неуважний](#) та [Лешек Енгелькінг](#).

Сама ж поетеса є авторкою перекладів чеської та польської поезії.

Письменниця-емігрантка [Наталя Лівицька-Холодна](#) захоплювалася творчістю Ліни Костенко та присвятила їй три вірші.

Твори

Список видань (хронологічно)

«Проміння землі» (1957)

- «Вітрила» (1958)
- «Мандрівки серця» (1961)
- «Зоряний інтеграл» (1963, набір «розсипано»)
- «Княжа гора» (1972, збірка не вийшла через заборону з боку радянської цензури)
- «Над берегами вічної ріки» (1977)
- «Маруся Чурай» (1979, перевидання 1982, 1990)
- «Неповторність» (1980)
- «Сад нетанучих скульптур» (1987)
- «Бузиновий цар» (1987) — для дітей
- «Вибране» (1987)
- «Інкустації» (1994, видання італійською мовою, відзначене премією Петрарки)
- «Берестечко» ([Київ: Український письменник](#), 1999, [перевидання](#) 2007, 2010)
- «Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала», лекція в Києво-Могилянській академії ([Київ: Видавничий дім НаУКМА](#), 1999)
- «Гіацинтове сонце» (Київ: [Либідь](#), 2010, вибране)
- [«Записки українського самашедшого»](#) (Київ: [А-ба-ба-га-ла-ма-га](#), 2010)
- «Річка Геракліта» (Київ: [Либідь](#), 2011, вибране, а також нові вірші)

- «Мадонна перехресть» (Київ: [Либідь](#), 2011, нові, а також раніше не друковані [поезії](#) різних років)
- «Триста поезій. Вибрані вірші» (Київ: [А-ба-ба-га-ла-ма-га](#), 2012)

Список видань (за типом)

Романи

[«Маруся Чурай»](#): роман у віршах ([Радянський письменник](#), 1979)

- [«Берестечко»](#): роман у віршах ([Український письменник](#), 1999 [ISBN 978-966-579-055-2](#)) ([завантажити](#))
- [«Записки українського самашедшого»](#) (Київ, [А-ба-ба-га-ла-ма-га](#), 2010 [ISBN 978-966-7047-88-7](#)) ([завантажити](#))

Поеми

[Дума про братів Неазовських](#)

- [Скіфська одісея](#)
- [Сніг у Флоренції](#)

Поезії

[«Вже почалось, мабуть, майбутнє...»](#)

- [Віяло мадам Полетики](#)
- [«Життя іде, і все без коректур...»](#)
- [«На конвертики хат літо клеїть віконця, як марки...»](#)
- [«Моя любове! Я перед тобою...»](#)
- [«Мій перший вірш написаний в окопі...»](#)
- [«Очима ти сказав мені: люблю...»](#)
- [Пастораль XX сторіччя](#)
- [Пелюстки старовинного романсу](#)
- [Пісенька з варіаціями](#)
- [«Послухаю цей дощ. Підкрався і шумить...»](#)
- [«Розкажу тобі думку таємну...»](#)
- [Світлий сонет](#)
- [«Старенька жінко, Магдо чи Луїзо!..»](#)
- [«Тут обелісків ціла рота...»](#)
- [Українське Альфреско](#)
- [«Умирають майстри...»](#)
- [«Хай буде легко. Дотиком пера...»](#)
- [«Чекаю дня, коли тобі скажу...»](#)

Кіносценарії

«Перевірте свої годинники» ([1963](#), спільно з [А. Добровольським](#)) — про українських поетів, загиблих під час [Другої світової війни](#). Фільм знятий [1964](#) року, але на екрани не вийшов. Він був так перероблений під назвою «Хто повернеться — долюбить», що Л. Костенко відмовилася від авторства.

Публіцистика

[Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала](#) / Вступне слово [Богдана Якимовича](#) / Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. — 52 с. (Серія «Дрібненька бібліотека», ч. 3) / Виступ у [Національному університеті «Києво-Могилянська академія»](#), вступна лекція перед студентами і викладачами 1 вересня 1999 року / Джерело: [Наукові записки. Том 17. Філологія, стор. 3-10](#) / Національний університет «Києво-Могилянська академія», 1999 / Перша публікація у Інтернеті: [Українське життя в Севастополі](#)

Театральні постанови за творами

---

29 січня 1981 року відбулася прем'єра вистави за «Марусею Чурай», у виконанні [Ніли Крюкової](#) та бандуристки [Галі Менкуш](#). У день прем'єри виставу перенесли з [Української республіканської філармонії](#) до клубу [заводу «Арсенал»](#). Народна артистка України [Ніла Крюкова](#) згадує:

Після концерту Ліна Костенко викликала у фое директора філармонії Аркадія Лобанова: «Поверніться до світла. Хочу бачити: ви людина чи провокатор?» і заліпила йому три ляпasi: «За „Марусю“, за Нілу і за себе!».

[Театр «Post Scriptum»](#) випустив три вистави за творами Ліни Костенко:

- «Горохове плем'я», поетична вистава за поезіями Ліни Костенко та Олени Теліги;
- «Циганська Муза», драматична поема, прем'єра вистави відбулася [15 березня 2010](#) року;
- «Сніг у Флоренції», поетична драма, прем'єра відбулася 9 вересня 2018 року.

[9 лютого 2018](#) року [Київський національний академічний театр оперети](#) дебютував із постановкою поетичної драми «Маруся Чурай», над якою працював колектив театру спільно з режисером-постановником [Сергієм Павлюком](#). Ідея поставити «Марусю Чурай» задовго до прем'єри з'явилася у гендиректора і художнього керівника Національної оперети [Богдана Струтинського](#), який свою творчу діяльність починав із постановки творів Ліни Костенко.

Домашнє завдання: підготувати життєпис та творчість письменника рідного краю